

Itä-Suomen yliopistot: alueellisen roolinsa tiedostavia ja alueensa kehittämiseen panostavia kansainvälisiä tiedelaitoksia?

Ilkka Virtanen

Itä-Suomen yliopistojen vaikuttavuuden
arviointiprojektin päätösseminaari

Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu, 15.9.1998

Towards the responsive university?

- Responsive
 - vastaus-
 - vastaanottavainen, herkkä
 - herkästi reagoiva, altis
 - vuorolauluun perustuva (liturgiassa)
- Yliopistot liturgeina, Itä-Suomi seurakuntana, toimiiko vuorolaulu?

Arvioinnin yleiset puitteet

Kansainväliset trendit

- huomion kiinnittäminen yliopistojen alueellisiin vaikutuksiin yleismaailmallista
- runsaasti esimerkkejä yliopistoverkoston ulottamisesta myös haja-asutusalueille (Skandinavia, UK, USA&Kanada, Australia)
- kansainvälisiä ohjelmia yliopistojen aluevaikutusten arvioimiseksi (OECD:n IHME-ohjelma, CRE:n projekti)

Arvioinnin yleiset puitteet, jatk.

Kansalliset olosuhteet

- I-S:n yliopistot saavuttaneet tietyn vakiintuneen aseman, aika arvioida myös alueellista roolia
- Lisää vapausasteita toiminnan ja rahoituksen järjestämisessä, kuuluuko aluerooli missioon?
- Vahvan alueellisen taustan ja tehtävän omaavan ammattikorkeakoululaitoksen synty
- Aluerakenteiden uusiutuminen (maakunta- ja lääninuudistus, EU:n alueellinen rooli)
- Uudet rehtorit

Arvioinnin yleiset puitteet, jatk.

Yliopistojen alueellisia ulottuvuuksia

- opiskelijavirrat, koulutustason nousu
- suorat taloudelliset vaikutukset (työllisyys, verotulot, liike-elämän rahavirrat)
- dynamon rooli (uusyritystoiminta, tutkimus- ja tuotekehitys, koulutus ja konsultointi)
- virikkeet kulttuuri- ja yhteiskuntaelämälle
- väylä kansainvälistymiseen

Arvioinnin vaiheista

- **Yliopistojen itsearvioinnit**
 - laadukkaita, informatiivisia, avoimia
- **Arviointiryhmän yliopistovierailut**
 - hyvin organisoituja, runsaasti henkilökunta-, opiskelija- ja sidosryhmäkontakteja
- **Savonlinnan palauteseminaari**
 - kahden päivän antoisa yhteinen työseminaari avoimista ja lisäkysymyksistä
- **Kyselyt keskeisille ministeriöille**
- **Raportin laadinta**

Itä-Suomen yliopisto(t)

- **Yliopistokeskustelu 1960-luvulla**
- **Keskustelun tulos: kolmen itsenäisen yliopiston malli**
 - kullakin yliopistolla omaa profiilinsa
 - yhdessä (lähes) kattava tieteenalavalikoima
 - yliopistoilla 30 vuoden jälkeen 10%:n osuus Suomen yliopistolaitoksesta
- **Vrt. “Oulun malli”: OY:lla myös 10%:n osuus Suomen yliopistolaitoksesta**

Alueelliset opiskelijavirrat

- Itä-Suomen yliopistojen osuus alueen opiskelijoista, kehitys 1977 1995
 - Kuopio: 25% 53%
 - Kymi: 24% 52%
 - Mikkelä: 24% 45%
 - P-K: 45% 77%
- Vaikutukset muualle hakeutumiseen
 - Helsingin osuus opiskelijoista puolittunut
 - Jyväskylä ja Tampere likimain säilyttäneet osuutensa (paitsi P-K:sta osuus puolittunut)

Yleisiä huomioita

- Kolmessa vuosikymmenessä yliopistot saavuttaneet kansallisesti ja kansainvälisesti vakiintuneen aseman merkittävine vahvuusalueineen
- Sidosryhmät kokevat yliopistot tärkeiksi ja ne nauttivat suurta arvostusta
- Yliopistojen alueellinen rooli, kun alueena on koko Itä-Suomi
 - paikalliset vaikutukset merkittävät, erityisesti sijaintikaupungeilleen
 - vaikutuksen ulottuminen yli koko alueen vähäisempää, erityisesti haja-asutusalueilla

Alueellisuus mission ja strategisen suunnittelun tasolla

- Alueelliseen vaikuttavuuteen liittyvät tekijät ja toimenpiteet eivät ole keskeisesti esillä yliopistojen tehtävissä
- OPM:n ja yliopistojen väliset tulossopimukset
 - viittauksia alueellisiin näkökohtiin ei ollenkaan tai vain vähän
 - yliopistoyhteistyötä käsiteltäessä muiden I-S:n yliopistojen asema ei korostu
- Yliopistojen sisäisissä suunnitteluprosesseissa alueellisuus ei eksplisiittisesti esillä (poikkeus: täyd.koul.)

Huomioita ja suosituksia käytännön toimien järjestelyistä

- Paikallisen ja alueellisen ulkopuolisen rahoituksen hankintaan ja kanavointiin lisää järjestelmällisyyttä
- Kehittämistarpeita koko yliopistoyhteisön sitouttamiseksi myös alueelliseen vastuuseen
 - opiskelijarekrytointi, opiskeluaikainen seuranta ja ohjaus, työllistämispalvelut, alumnitoiminta
 - henkilöstön sitoutuneisuus ammatillisesti ja sosiaalisesti
- Täydennyskoulutuskeskukset tiiviimmin osaksi yliopiston toimintastrategiaa
 - laitosten ja tkk:ten yhteistyö, eri tkk:ten yhteistyö

Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu

Keskeisiä vahvuuksia

- Hyvät suhteet teollisuuteen ja yritysmaailmaan
 - peruskoulutus (dipl.työt, työllistyminen), täydennyskoulutusohjelmat, väittelijät teollisuudesta
 - tutkimus- ja tuotekehitysprojektit
 - Kareltek
- Hyvät suhteet (lähi)alueen muihin sidosryhmiin
 - ekonomikoulutuksen aloittaminen syvimmän laman aikaan merkittävän ulkopuolisen rahoituksen turvin
- Onnistunut konsepti tekniikan ja talouden yhdistämisessä

Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu

Suosituksia kehittämiskohteiksi

- Opetuksen ja tutkimuksen laatujärjestelmien kehittäminen
 - opetuksen ja tutkimuksen huippuyksiköt
 - humanistis-yhteiskunnallisten aineiden sisällyttäminen kurssiohjelmiin
- Yliopiston kansalliseen ja kansainväliseen tunnettavuuteen panostaminen
- Integraation lisääminen alueen kulttuurielämään
 - Professorien läsnäolo ja näkyminen myös paikallisesti
 - Kampusen etäisyyskitkan lieventäminen

Keskeisiä vahvuuksia

- Tavoite lääkäri- ja hammaslääkäripulan poistamiseksi (Itä-)Suomesta toteutunut
- Kansallisesti ja kansainvälisesti merkittävä terveys-, bio- ja ympäristötieteiden keskus
 - korkeatasoisia tutkimusyksiköitä ja -ryhmiä
 - innovatiiviset tutkimus- ja kehitysprojektit niihin liittyvine kaupallisine tuotteistamisineen
 - yliopistolla tärkeä rooli useiden kansallisesti merkittävien tutkimuslaitosten paikallisyksiköiden perustamisessa ja kehittämisessä

Kuopion yliopisto

Suosituksia kehittämiskohteiksi

- Perusterveyshuollon ja kansanterveystyön merkityksen vahvistaminen yliopiston tehtäväkuvassa
 - vrt. alkuperäinen tavoiteasettelu
- Yritysyhteistyö ja yritteliäisyyteen panostaminen
 - koko yliopisto tavoitteen omistajaksi
 - myös päätoimialojen ulkopuolella
 - yhteistyö- ja verkostoratkaisut
 - » muut yliopistot
 - » ammattikorkeakoululaitos
 - » alueelliset ja paikalliset toimijat

Keskeisiä vahvuuksia

- **Itäsuomalainen sivistysyliopisto**
 - merkittävä sivistystason nostaja Itä-Suomessa laajan ja monipuolisen opettajakoulutuksensa ansiosta
 - karjalaisen (myös rajantakaisen) kulttuurin tuntija ja vaalija
- **Parhaat laitokset kansainvälisesti korkeatasoisia**
 - metsätieteet, luonnontieteet
- **Pioneeri hallinnollisten ja rakenteellisten uudistusten kokeilijana ja käyttönottajana Suomessa**

Joensuun yliopisto

Suosituksia kehittämiskohteiksi

- Yhteistyön ja/tai työnjaon kehittäminen Joensuun emoyliopiston ja Savonlinnan yksikön kesken
- Yliopiston ulkoisten, erityisesti yrityssuhteiden lisääminen ja monipuolistaminen
 - laitosten ja täydennyskoulutuskeskuksen yhteistyö
 - ammattikorkeakouluyhteistyö
 - tuotekehitystyötä onnistuneiden toteutusten (Matkailualan verkostoyliopisto, Venäjä-yhteistyö) tapaan lisää
- Opiskelija-aineksen ja valmistuneiden monitorointi ja näiden yhteys laatujärjestelmiin

Lopuksi

- Korkeakoululaitoksen alueellisia vaikutuksia koskevia selvityksiä ja arviointeja syytä jatkaa ja
 - ulottaa koko maan kattaviksi
 - tarkastella asiaa usean eri hallinnonalan näkökulmasta
 - ottaa ammattikorkeakoululaitos mukaan
- Harkittava, olisiko tulossopimuksissa käytettäviin kriteereihin sisällytettävä myös alueellista vaikuttavuutta kuvaavia mittareita
- Kuitenkin: yliopisto hyödyttää aluettaan parhaiten silloin, kun se yleisin kansallisin ja kansainvälisin kriteerein mitattuna on opetuksessaan ja tutkimuksessaan mahdollisimman korkeatasoinen

